

Tapio Ollila

**YLIOPISTON GENERALISTIOPISEKELIJOIDEN
ASIAANTUNTIJUUDEN RAKENTUMINEN**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Sosiologian kandidaatin tutkielma

Kevät 2021

Tiivistelmä

Kandidaatintutkielma

Tapio Ollila

Sosiologia

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Petri Ruuskanen

Kevät 2021

Sivumäärä: 32

Tutkimuksessa tarkastellaan 11 yliopiston generalistiopiskelijan asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä. Generalistialalla tarkoitetaan alaa, joka ei suoraan johda mihinkään tiettyyn ammattiin, vaan antaa yleistiedot ja -taidot. Generalistiopiskelijoiden kirjoituksia tutkitaan ja analysoidaan empiirisestä tietoaaineistosta ankkuroidun teorian (Grounded Theory, GT) avulla. Opiskelijat olivat opinnoissaan eri vaiheissa ja edustivat kahdeksaa eri opintosuuntaa. Tietoaaineiston oli kerännyt Koskela (2020).

Tutkimuksessa pyritään kartoittamaan yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavat tekijät, jotka generalistiopiskelijat itse käsittävät ja kokevat olevan tärkeitä. Tutkimuksen empiirisestä tietoaaineistosta nousi esiin uusi teoreettinen viitekehys, joka sisälsi 17 temaattista kategoriaa, jotka ovat vaikuttavia tekijöitä. GT-otteen mukaan temaattiset kategoriat ovat puolestaan aliydinkategorioita. Empiiriseen tietoaaineistoon perustuen vaikuttavilla tekijöillä oli yhteydet toisiinsa. Tutkimuksesta nousi esiin 12 yhteyksien korkeamman tason abstraktia väittämää eli hypoteesia. Teoreettinen viitekehys on uusi teoria, joka on teoreettinen integraatio koko tietoaaineistosta koostuen 17 aliydinkategoriasta, kategorioiden välisistä yhteyksistä ja yhteyksien korkeamman tason abstrakteista väittämistä (hypoteesit). Väittämät ovat seuraavat: Asiantuntijuutta kehittää se, että opintoja voidaan peilata työelämään. Työkokemus, työelämäkokemukset, työtehtävävalmius ja työharjoittelu kasvattavat asiantuntijuutta. Asiantuntijuus kehittyy, kun omaa enemmän tietoa kuin muut ja kun osaa reflektoida. Hahmotuskyky tukee asiantuntijuutta. Asiantuntijuutta kasvattavat opinnot koostuvat sivuaineista, viestintäopinnoista ja tutkimustaidoista. Viestintäopinnot kasvattavat vuorovaikutuksen asiantuntijuutta. Työidentiteetti syntyy työelämätaidoista ja työelämätaidot syntyvät henkilökohtaisista kokemuksista, työtehtävävalmiuksista ja opinnoista. Valmistuminen auttaa kokemaan, että on ilmiöiden asiantuntija. Koulutus- ja työelämän ilmiöiden asiantuntijuus kasvaa opintojen avulla. Asiantuntijuutta kasvattavat henkilökohtaiset ja muut kokemukset. Asiantuntijuutta kasvattaa eniten se, että opiskelija tietää itse, mikä häntä itseä kiinnostaa ja hän suuntautuu sellaisiin opintoihin. Generalisti kokee asiantuntijuutta, kun hän kykenee hyödyntämään erityislaatuista tietoa ja taitoa käytännön työn kokonaisuuksien suorittamisessa, jonka kokonaisuuden laajuus muodostaa yhtenäisen erityisosaamisen

Ydinkategoria on *generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentuminen*, joka sisältää 17 aliydinkategoriaa, 22 aliydinkategorioiden välistä yhteyttä ja 12 yhteyksien väittämää eli hypoteesia.

Avainsanat: generalisti, asiantuntijuus, moderni yhteiskunta, vaikuttava tekijä, ankkuroitu teoria, laadullinen tutkimus, empiirinen tutkimus, tapaustutkimus

Alkusanat

Kiitokset työn ohjaajalle Petri Ruuskaselle ohjauksesta ja neuvoista työn tekovaiheessa.

Kiitokset äidilleni, isälleni ja veljelleni rohkaisusta työni loppuun saattamiseksi.

15.5.2021 Tapio Ollila

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	ASiantuntijuus modernissa yhteiskunnassa	3
	2.1 Asiantuntijuuden yhteiskunnallinen merkitys	3
	2.2 Avoin ja suljettu asiantuntijuus	4
	2.3 Erikoistunut asiantuntijuus	6
3	GENERALISTINEN ASiantuntijuus	7
	3.1 Generalistin koulutus ja asiantuntijaksi kehittyminen.....	7
	3.2 Työidentiteetti, työharjoittelu ja työura	9
	3.3 Työelämätaidot	9
	3.4 Kokemusasiantuntijuus ja reflektointikyky	10
4	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TIETOAINIISTO	12
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	14
6	TIETOAINIISTON ANALYYSI JA TULOKSET	17
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	23
	LÄHDELUETTELO	28
	TIETOAINIISTO	33
	LIITTEET (2 kpl)	

1 JOHDANTO

Suomi Sanakirja (2021) määrittelee generalistisen asiantuntijuuden yleisasiantuntijuudeksi. Synonymisanakirjan (2021a) mukaan generalistin synonyymit ovat yleisnero, monitaitoinen henkilö, yleismies ja oppinut. Spesialistinen asiantuntijuus on puolestaan erityisalan asiantuntijuutta (Suomi Sanakirja 2021). Synonymisanakirjan (2021b) mukaan vastakohdat generalistille ovat asiantuntija, spesialisti ja erikoisasiantuntija.

Giddensin (1995, 122) mielestä asiantuntijat on koulutettu tavoittelemaan yleistä tietoa ja siksi heidän tulee olla kriittisesti asioihin suhtautuvia ja eri mieltä muiden asiantuntijoiden kanssa. Giddens (1995, 125) väittää, että ”*moderneissa yhteiskuntaoloissa kaikki asiantuntijat ovat spesialisteja*”. Giddensin (1995, 126) mielestä siis jonkun alan pätevä ihminen, alan asiantuntija, on erikoistunut juuri kyseiseen alaan. Tämä erikoistuminen tiettyyn alaan samalla kuitenkin rajoittaa asiantuntijan pätevyyttä johonkin toiseen alaan: asema pätevänä asiantuntijana omalla alallaan voi olla yhdentekevä yhteiskunnan muilla aloilla. Spesialisti ei siis voi olla jokaisen alan spesialisti, koska häneltä puuttuu erikoistietämystä alansa ulkopuolella, vaikka hänellä olisikin yleistietämystä aiheesta. Giddens (1995, 125) kuvastaa tätä generalistin ja spesialistin suhdetta yleislääkärin ammatilla, joka lääketieteen kontekstissa ei ole spesialisti, vaan hänen tehtävänsä sairaalassa on joko osata ohjata potilas erikoislääkärille eli spesialistille tai päättää siitä, onko lääkäri edes tarpeen. Yleislääkärin tiedot eivät siis välttämättä riitä taudin tarkimpaan mahdolliseen diagnoosiin, mutta hänellä on riittävä yleistieto alastaan. Näiden tietojen avulla hän kykenee tunnistamaan, mikä lääketieteen spesialisti on paras potilaan hoidon kannalta ja mitkä yleiset taudit eivät tarvitse erikoislääkärin mielipidettä. Yleislääkäri on

siis Giddensin mukaisesti spesialisti maallikkoon verrattuna, mutta yleislääkäri puolestaan on maallikko lääketieteen spesialistiin verrattuna.

Raitakarin (2002, 54) havainnoi, kuinka moderni asiantuntijakäsitys on eksperttiyttä, johon liittyy tieto-oppi: expertti on ilmiöiden asiantuntija ja siksi hänellä on merkittävä asema yhteiskunnassa. Jokelainen (2020) puolestaan väittää, että Suomen koulutuspolitiikasta ja osaamisesta keskusteltaessa generalisti asiantuntijan pohjakoulutus ei johda tiettyyn ammattiin eli profession. Raitakarin ja Jokelaisten väitteistä voi siis sanoa, että generalisti on omanlaistensa ilmiöiden asiantuntija, joka saa koulutuksestaan yleistä asiantuntijuutta ilmiöiden ymmärtämiseen.

Aiemmista tutkimuksista ja määritelmistä huomataan, että asiantuntijuutta on vaikea määrittää yksiselitteisesti. Työelämässä modernien asiantuntijoiden eli monialaosajien tarve on suuri nyt ja tulevaisuudessa ja heitä voidaan kouluttaa vain laadukkailla koulutusohjelmilla (Helsingin Sanomat 16.3.2021). Monialainen osaaminen, oppiminen, yleissivistävien aineiden opiskelu, luovien alojen opiskelu, vuorovaikutustaidot, ryhmätyöskentelytaidot, kielitaidot, kommunikaatiotaidot, ongelmien ratkaisutaidot, suurten kokonaisuuksien hallinta ja laaja työkokemus ovat juuri ammattitaitoisen generalistin tunnusmerkkejä (Helsingin Sanomat 16.3.2021; Saikkonen 2020). Generalisti määrittellään yleistiedon osaajaksi, mutta käsitykset generalistien asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä ovat puutteelliset.

Tutkimusaihe on tärkeä, koska yhteiskunta vaatii generalistiopiskelijoilta töissä erilaisia tietoja, taitoja, työkokemusta, monialaosamista, oppimisen soveltamista työkontekstista riippuen. Generalistin on osattava itse hakea sopivat koulutus- ja työmahdollisuudet, joten generalistien pitäisi tietää jo ennen opintojensa alkua niihin liittyviä tarpeita. Tarkastelen tässä kandidaattitutkielmassa yliopiston generalistiopiskelijoiden käsityksiä asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä perustuen sekä empiiriseen aineistoon (Koskela 2020) että aiempiin tutkimuksiin. Tutkimuskysymykseni on: **Mitkä ovat yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavat tekijät?** Luvussa 2 esitetään asiantuntijuus modernissa yhteiskunnassa. Luvussa 3 esitetään generalistinen asiantuntijuus. Luvussa 4 esitetään tutkimuksen tavoitteet ja tietoaineisto. Luvussa 5 esitetään tutkimusmenetelmät. Luvussa 6 esitetään tietoaineiston analyysi ja tulokset ja luvussa 7 johtopäätökset ja pohdinta.

2 ASIANTUNTIJUUS MODERNISSA YHTEISKUNNASSA

2.1 Asiantuntijuuden yhteiskunnallinen merkitys

Moderni asiantuntijuus on perinteisesti perustunut hierarkiaan ja asiantuntija on saanut pitkän teoreettisen yliopistokoulutuksen luottaen tieteeseen omaten henkilökohtaista, itseensä kiinnittynyttä tietoa. Laajojen tietojen ja aineistojen oikea käyttö kertoo, että kyseessä on moderni asiantuntija (Jakonen 2015, 37-38). Asiantuntija-asemaan hakeudutaan tietoisesti, mutta siihen vaikuttavat myös yhteiskunnalliset ehdot, jotka muokkaavat siihen liittyvää prosessia ja vaadittua ekspertiisiä (Haapakorpi 2007, 115). Koulutussosiologiassa tutkinnot nähdään osin edellytyksiksi yhteiskunnalliselle asemalle ja asiantuntijajärjestelmät sisältävät ja määrittävät erilaiset koulutuskäytännöt ja professionalismin (Kantasalmi 2008, 77). Ammattimainen työn tekeminen halutaan varata vain joillekin erikoiskoulutetuille ja tutkinnon suorittaneille (Konttinen 1999, 14). Saaristo (2000, 113–114, 155) väittääkin, että professionaalissa ekspertiisissä on oleellista se, mistä asiantuntija on hankkinut tiedon ja mitä hän tietää.

Asiantuntijuus ei ole paikallista tai yksilöön pohjautuvaa tietämystä, vaan se perustuu tieteelliseen tietoon, joka rakentuu sosiaalisesti. Asiantuntijan asema ja valta yhteiskunnassa on riippuvainen työhön erikoistumisesta ja asiantuntijan työn luonteesta (Haapakorpi 2007, 115). Tutkintotodistus on avain asiantuntijajärjestelmän jäsenyyteen, jossa asiantuntijajärjestelmä sisältää mm. yliopistot, korkeakoulut ja niiden oikeuden antaa tutkintoja. Asiantuntijuus on siis instituutioihin perustuvaa ja sillä pyritään professionaaliseen asemaan. Asiantuntijajärjestelmään kuuluvat toimijat yhdistyvät ja luovat integroituvan järjestelmän (Haapakorpi 2007, 118).

Haapakorven (2007, 115) mukaan asiantuntija-asema laillistetaan ja auktorisoidaan koulutuksella ja koulututkinnoilla, jonka vaatimukset takaavat asiantuntijan pätevyyden. Ammattirajat ja tehtävärajat määrittävät sen, miten organisaatiot ja systeemit toimivat (Raitakari 2002, 54). Asiantuntijoiden auktoriteetin luomisessa asiantuntijalle annetaan luottamuksellinen valta-asema ja tällöin asiantuntijan mielipide priorisoidaan oman alan luottamuslausunnoissa ja mielipiteissä.

Hierarkkisessa asiantuntijuudessa pääasiallinen vastuu on tiedon antajalla, eikä tiedon saajalla (Jakonen 2015, 78). Alan asiantuntijan täytyy olla kurinalainen ja varmistaa, että myös muut saman alansa asiantuntijat täyttävät tämän kurinalaisuuden ehdot. Kurinalaisuudessa pyritään täyttämään oman alan tiedon ja taidon standardeja, joiden perusteella kyseisen alan asiantuntijoihin voidaan luottaa julkisesti. Modernilla asiantuntijuudella on valtaa yhteiskunnan päättävissä asemassa ja asiantuntijuuteen liittyy myös poliittinen ulottuvuus esimerkiksi sosiaalisessa mediassa (Jakonen 2015, 92-93). Tämä vaikuttaminen sosiaalisessa mediassa voi kuitenkin johtaa asiantuntijoiden lausuntojen konflikteihin vaarantaen asiantuntijoihin liittyvää julkista luotettavuutta. Tämän vuoksi asiantuntijoiden on pystyttävä luomaan ryhmäkuria jäsentensä keskuudessa, koska asiantuntijuuteen liittyvä arvovalta on tärkeä osa akateemista ja luotettavaa asiantuntijuutta (Jakonen 2015, 98).

Asiantuntijuuden tarpeen lisääntyminen työmarkkinoilla on johtanut tarjottavan asiantuntijatyövoiman kasvuun ja yleistymiseen sekä asiantuntijuuden statuksen arkipäiväistymiseen (Haapakorpi 2007). Näin ollen asiantuntijan asema on sosiaalisesti ja kulttuurisesti määritetty asema, joka ei kuitenkaan ole täysin objektiivisesti tai universaalisesti määritettävissä (Haapakorpi 2007).

2.2 Avoin ja suljettu asiantuntijuus

Saaristo (2000, 121, 144–147) väittää, että asiantuntijan ja maallikon välillä on hierarkkinen valtasuhde. Hierarkkinen suhde asiantuntijan ja maallikon välillä johtuu asiantuntijan ns. määrittelyvallasta. Asiantuntija kuitenkin tarvitsee sosiaalista luottamusta,

jotta hänen lausuntonsa olisivat arvostettuja. Jos siis maallikkoon luotetaan enemmän kuin asiantuntijaan, niin maallikkoa voidaan pitää sosiaalisesta näkökulmasta asiantuntijana. Asiantuntijoiden kyky ratkaista ongelmia on sidottu tiettyyn kontekstiin, koska ratkaisu on syntynyt juuri tietyssä ympäristössä paikallisesti (Saaristo 2000, 147-148). Asiantuntijuus tietyssä ympäristössä olisi avointa, spesifistä asiantuntijuutta, jota sovellettaisiin uuteen tilanteeseen ja ratkaistavaan ongelmaan. Ongelman ratkaisuun saatu tieto voi olla mitä tahansa tietoa, joko koulutuksesta saatua tai kokemuksesta opittua. Oleellista on kuitenkin, että koska useat eri ihmiset osallistuisivat ongelman ratkaisuun neuvottelemalla ja vuorovaikutuksessa keskenään, avoin asiantuntijuus olisi hybridi syntyen juuri kontekstisidonnaisessa ympäristössä yhteisen vuorovaikutuksen tuloksena (Saaristo 2000, 149–151).

Saaristoon (2000, 126) viitaten ”*asiantuntijat tulevat asiantuntijoiksi kommunikaation kautta, mutta vaaditaan myös kommunikoitavuus, jolla sisältöä kommunikoidaan*”. Asiantuntijuus ilmenee täten ihmisten ja ryhmien välisissä kommunikaatioissa ja vuorovaikutuksissa synnyttäen avointa asiantuntijuutta (ns. ekspertiisi-hybridi), jossa tieto syntyy ihmisten yhteistyöllä (Saaristo 2000, 151–152). Huhtasalo (2019, 46-47) korostaakin juuri avointa ja jaettua asiantuntijuutta: jaettu asiantuntijuus nähdään suljetun asiantuntijuuden vastakohtana. Jaettua asiantuntijuutta voidaan myös kutsua kollektiiviseksi asiantuntijuudeksi. Vertaisasiantuntijuudessa työnjako perustuu kykyihin ja osaamiseen, ei hierarkiaan.

Suljettu asiantuntijuus puolestaan liittyy eksperttien valtaan ja asemaan ns. portinvartijoina niille, jotka haluavat samaan ammattiin kuin he itse. Ekspertit ovat enemmän itsenäisiä kuin muut asiantuntijat: he ovat erikoistuneet tiettyyn ammattiin, heillä on korkea koulutus, he kuuluvat ammattiliittoihin ja heillä on valtaa byrokraattisen hierarkian ylitse (Giddens 1989, 286–287, 747). Teoreettinen tietämys ja ammatillisuudet erottavat ammattilaiset tavallisten tehtävien harjoittajista ja ammattilaisille tehty ammatin sisääntuloreitti auttaa jäseniä harjoittamaan ammattiaan käytännössä, jotta he voivat rakentaa itselleen ammatti-identiteetin (O’Reilly, McMahon & Parker 2020, 79).

2.3 Erikoistunut asiantuntijuus

Haapakorven (2007) mielestä uusia asiantuntijuuden taitoja kehittyä havaittavasti työvaatimusten spesifioinnissa ja tästä erikoistuneesta työnjaosta alkaa lopulta ajan myötä muokkaantua omanlaista erityisosaamista. Tätä erikoisosaamista ei voi korvata tai jakaa työpaikan sisällä umpimähkäisesti työntekijöiden kesken, joten työpaikkojen on pystyttävä määrittämään kuhunkin työpaikkaan kuuluvat työvaatimukset. Työvoimakilpailussa haetaan suurempia etuja suhteessa muihin työntekijöihin, jolloin yhtenä ilmiönä on asiantuntijoiden yhä erikoistuneempi asiantuntijuus, jolla erottautua joukosta. Asiantuntija käsitteestä on erotettavissa siihen liittyvä institutionaalinen positio ja sosiaalisesti tunnustettu taito, mitkä ovat keskenään usein yhdistyneenä (Haapakorpi 2007).

Generalisti asiantuntijuuden ja spesialisti asiantuntijuuden vastakkainasetteluteema on siis verrattavissa Aron (1999, 75) arkiajattelun ja tieteellisen ajattelun vastakohtaisuusteemaan. Saaristo (2000) toteaaakin, että professionaalinen asiantuntijuus, vasta-asiantuntijuus ja keinotaitajuus ovat asiantuntijuuden eri puolia, mutta ne eivät ole ekspertiisin eri lajeja.

3 GENERALISTINEN ASiantuntijuus

3.1 Generalistin koulutus ja asiantuntijaksi kehittyminen

Generalistitutkinto ei johda erityiseen ammattiin, vaan sen avulla valmistetaan yleistiedon osaajiksi. Generalistialalle valmistuvilla on siksi oltava valmiudet soveltaa saamaansa koulutusta eri aloille tarvittaville yleistiedoille (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 36), koska koulutus luo tietopohjan asiantuntijuudelle (Haapakorpi 2007, 118). Generalistin tavoitteet tiettyjen sisällöllisten tietojen hankkimiseen koulun kursseilta kertovat heidän työsuuntautuneisuushalustaan ja työidentiteetin kehittymisestään kurssien suuntaan heidän valitessaan työelämän arvostamia kursseja (Hyttinen 2013, 65–66).

Asiantuntijuus kehittyy tiedon suuren määrän kerääntymisen kautta ja asiantuntijan osaamisesta erillisen tiedon yhdistämiseen tai hänen osaamisestaan koota tietoja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi (Lehtinen & Palonen 1998 Halkolan 2008, 12 mukaan). Tieteellinen asiantuntijuus puolestaan liittyy tieteen tekemiseen, tieteenteorioihin ja tutkimustyöhön (Huhtasalo 2019, 49). Nyky-yhteiskunta vaatii generalistimaistereilta paljon ja generalistin oppimisella on suora yhteys oman asiantuntijuuden kehittymiseen ja työidentiteetin kehittymiseen (Hyttinen 2013, 33, 63).

Eri asiantuntijat eriytyvät ratkaisemaan vain oman alansa ongelmia, koska nykyinen työelämä on yhä monimutkaisempi (Kauhaniemi 2016, 28). Tällöin asiantuntijat toimivat vain omilla reviiireillään ja konteksteissaan omassa työympäristössään. Oppiminen siten parantaa spesiaalisti asiantuntijoita vain omassa työympäristössä. Kuitenkin, jotta tapahtuisi kontekstissa oppimista (Kauhaniemi 2016, 28), on kapeiden työympäristöjen rajat

purettava ja asiantuntijoiden toimittava yhdessä yli ammattirajojen ratkaistessaan työssään esiin tulleita ongelmia oman asiantuntijuutensa ulkopuolella. Oppiminen ja osaamisen kehittyminen oman asiantuntijuuden ulkopuolella auttaa asiantuntijaa vaihtamaan uuteen työpaikkaa ja työympäristöön. Tällä uudella työympäristöllä asiantuntija edelleen oppii uutta ja kehittää omaa osaamistaan, jolloin hän on valmis siirtymään uudelleen toisiin tehtäviin (Kauhaniemi 2016, 28). Asiantuntija oppii integroimaan omaa tietämystään ja osaamistaan eri tasoilla ja integroitava osaaminen auttaa ratkaisemaan ongelmia eri näkökulmista. Asiantuntija osaa siis valita eri toimintavaihtoehtoja laajemman osaamisensa avulla muuallakin kuin omassa työympäristössään. Ilman muilta asiantuntijoilta opittua uutta osaamista asiantuntija ei olisi osannut yhdistää aiempaa osaamistaan uuteen osaamiseensa (Kauhaniemi 2016, 29).

Tietotekniikka muuttaa asiantuntijoiden työympäristöä ja siksi työelämä vaatii asiantuntijoilta erilaista tapaa kommunikoida myös tietoverkoissa ja tietotekniikan avulla (Jakonen 2015, 70). Jotta ammattilainen muuttuisi asiantuntijaksi, tarvitaan ns. oivaltavaa oppimista (Kauhaniemi 2016, 108) ja ammatilliseen kehitykseen vaikuttaa ammattilaisen ymmärrys käytännöstä (Alba & Sandberg 2006, 39). Vaakasuuntainen (horisontaalinen) ulottuvuus liittyy taitojen etenemiseen, joka taas puolestaan liittyy kokemukseen; pystysuuntainen (vertikaalinen) ulottuvuus viittaa käytännön ymmärrykseen oman ammattilaisuuden suhteen (Alba & Sandberg 2006, 39; Kauhaniemi 2016, 25). Oppimisessa ammattilainen kehittyy asiantuntijaksi, koska ammattilaiselle kehittyy ”*syvempi oivaltaminen*”, hänen identiteettinsä muuttuu ja hänen sisäinen näkemyksensä asioihin kehittyy (Kauhaniemi 2016, 35).

Dialoginen oppiminen eli vuoropuheluoppiminen (ts. erilaisten näkökulmien asettaminen toisiaan vastaan) uudistaa asiantuntijoiden ajattelua ja toimintatapoja, koska ryhmässä toimiminen saa aikaan uusia oivalluksia (Syvänen, Tikkamäki, Loppela, Tappura, Kasvio & Toikka 2015, 148).

3.2 Työidentiteetti, työharjoittelu ja työura

Generalistit rakentavat ja hakevat identiteettiään työn ja ammatin avulla (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 41). Havainto on yhtenevä Pajarin (2019, 89) havainnon kanssa, että pitkäkestoinen työura ja asiantuntijuus luovat generalistin oman identiteetin. Työidentiteettiä tarvitaan kohtaamaan työelämän haasteet: henkilön pystyessä itse rakentamaan oman asiantuntijuutensa hän on varmempi omasta asiantuntijuudestaan ja työidentiteetistään (Hyttinen 2013, 33). Oman asiantuntijuuden kehittymisessä työharjoittelua pidettiin hyvin tärkeänä (Hyttinen 2013, 66).

Rouhelon ja Rautakilven (2004) tutkimus osoittaa generalistien työuran mahdollisen epästabiiliuden, jossa työttömyysjaksot vaihtelevat eri generalisteilla. Vaikka työelämän epävarmuus kyseenalaistaa koulutuslupaukset, niin generalistin elämänsuunnitelmassa on osattava ottaa huomioon myös mahdolliset eripituiset työttömyysjaksot, joiden aikana jo tehdään suunnitelmia tulevasta urasta (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 44). Asiantuntijatyötä voidaan myös ulkoistaa ja muuttaa yrittäjämäiseksi ja siksi generalistiasiantuntijat voivat kokea prekaarin työn negatiiviset ilmiöt (Jakonen 2015, 72). Koska tämä sama työelämän muutos eripituisine työttömyys- ja työllisyysjaksoineen tulee koskemaan myös muita eri aloilla työssä olevia henkilöitä, niin muutokset generalistialoilla antavat ennakkotietoa siitä, miten yleinen työelämä muuttuu yhä pirstaleisemmaksi (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 44). Kuitenkin, juuri generalisteilla on iso mahdollisuus moneen eri työtehtävään (Rouhelo 2008, 224). Rouhelo ja Rautakilpi (2004, 38) löysivätkin generalistin viideksi eri uratyypiksi pysyvän, nousujohteisen, liikkuvan, katkonaisen ja yrittäjäyhenkisen työuran.

3.3 Työelämätaidot

Järjestöalan generalistisia työelämätaitoja ovat kokoustaidot, neuvottelutaidot, organisointitaidot, tiedon keräämistaidot, tiedottamistaidot, vapaaehtoisten neuvontataidot, ohjaamistaidot, kouluttamistaidot, organisoimistaidot, johtamistaidot, hallinnolliset taidot, taloudelliset taidot, tapahtumanjärjestämissaidot ja projektitoimintataidot (Kaunismaa & Lind 2008, 113). Projektityön osaamisella on merkitystä opittuna taitona (Hyttinen 2013, 66).

Tietyn työn tarvitsema substanssiosaaminen on voitu hankkia työn, kokemuksen tai harrastamisen kautta ilman mainintaa koulutuksesta (Kaunismaa & Lind 2008, 117; Jakonen 2015, 15). Kokemusasiantuntijahan on hankkinutkin asiantuntemuksensa oman henkilökohtaisen kokemuksensa avulla ilman koulutusta (Heikkinen 2015), mutta kokemusasiantuntijan asiantuntijuus on kuitenkin kapeampaa kuin tavallisen asiantuntijan häneltä juuri puuttuvan pitkän ja teoreettisen koulutuksen takia (Jakonen 2015, 80). Toisin sanoen, yrittäjäyys, oppimisympäristöt, yhteisöt ja digitaaliset ympäristöt synnyttävät asiantuntijoita, mutta näistä osioista saatava asiantuntijuus ei välttämättä vastaa koulutuksesta saatavaa asiantuntijuutta samasta aiheesta (Jakonen 2015, 15).

Söderlundin (2016, 51) mukaan työelämän vaatimia taitoja voidaan kutsua työelämävalmiuksiksi. Tietty määrä tietämystä tuntuu riittävän työn saantiin ja järjestöjen työhakuvaatimuksissa mainitaankin generalistisina osaamisvaatimuksina kielitaito, systemaattinen työote, oma-aloitteisuus sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot (Kaunismaa & Lind 2008, 117). Viestinnälliset johtamistaidot ovat tarpeen asiantuntijatyössä ja viestintä koostuu tiedottamisesta ja vuorovaikutuksesta (Yli-Kokko 2007, 62-63). Vierimaan (2017, 85) mukaan juuri ”*työelämä tiedot ja työelämä taidot viittaavat opiskelijan osaamiseen ja asiantuntijuuteen*”. Muutosten käynnistys vaatii ammattitaidon lisäksi hahmottamiskykyä (Ryymän, Eerola & Majuri, 2015, 77) ja generalistit ovat tulevaisuuden töissä vahvoilla, koska heidän yleistiedon laajuudet auttavat hahmottamaan laajoja kokonaisuuksia ja ilmiöitä (Ilmiöt 2021, 3).

3.4 Kokemusasiantuntijuus ja reflektointikyky

Hiljainen tieto on asiansyhteyteen sidottua ja toimintaan liittyvää, jolloin hiljaista tietoa ei arvosteta. Kuitenkin, kokemusasiantuntijuudessa on oleellista toimintaan sidottu osaaminen, jossa tieto ja osaaminen on henkilökohtaista (Saaristo 2000, 109-110) ja siksi kokemusasiantuntijaa voidaan väittää sekä hiljaisen tiedon asiantuntijaksi että keinotaitajaksi. Kokemusasiantuntijalla on yhteys sekä henkilöön itseensä että omaan tietoon. Keinotaitaja puolestaan osaa soveltaa omaa osaamistaan ongelmien ratkointaan ilman opittua teoriaa, jolloin osaaminen nousee tärkeämmäksi kuin pelkkä tieto (Saaristo,

2000, 109). Hiljainen tieto voidaan määritellä tiedolliseksi ja ymmärrykselliseksi ilmiöksi, joka liittyy yhteen koulutustiedon, intuition ja kokemuksen. Ihminen ei pysty kielellisesti kuvaamaan siis sitä, miten ja miksi hän toimii intuitiivisesti siten kuin toimii, vaan hän toimii tiedostamattaan oman kokemuksellisen ymmärryksensä pohjalta (Polanyi 1966).

Oma tietoisuus muodostuu suorasta kokemuksesta ja sitä kutsutaan refleksiiviseksi tietoisuudeksi (Kondrat 1999, 451). Alba ja Sandberg (2006) väittävät, että reflektointikyvyn kehittäminen vaikuttaa oman asiantuntijuuden kehittymiseen ja ”*ammattilaisen ymmärryksen kehittymiseen*” (Kauhaniemi 2016, 25). Syvänen ym. (2015, 148) muistuttavat, että dialogisessa oppimisessä eli vuoropuheluoppimisessä tapahtuu sekä yksilöllinen että yhteisöllinen reflektio, jossa mm. omiin ja muiden toimintatapoihin ja ajattelumalleihin suhtaudutaan kriittisesti.

4 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TIETOAINEISTO

Tässä kandidaattitutkielmassa tarkastelen generalistiasiantuntijuutta Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden kahdeksan eri opintosuunnan 11 eri generalistiopiskelijan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on luoda uusi teoria generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Tämä teoria on johdettu induktiivisesti huomioiden kontekstin (Walsh, Holton, Bailyn, Fernández, Levina & Glaser 2015, 584–593). Tutkimus on rajattu koskemaan Koskelan (2020) keräämää empiristä tietoaineistoa. Koskela (2020) keräsi aineiston omaa pro gradu-tutkielmaansa varten, jossa hän halusi selvittää generalistialojen opiskelijoiden asiantuntijuuden kehittymistä opintojen aikana. Koskela (2020) keräsi opiskelijoiden kertomukset siitä, miten he ovat kokeneet oman asiantuntijuutensa kehittyneen tähänastisissa opinnoissaan vai onko se kehittynyt vielä lainkaan. Koskela (2020) oli laatinut 12 eri kysymystä, joihin hän toivoi opiskelijan vastaavan omilla kirjoituksillaan. Lisäksi Koskela (2020) kysyi muutamia taustakysymyksiä kirjoitusten lähettämisen yhteydessä. Tässä tutkimuksessa generalistialoina pidetään kääntämistä, yhteiskuntatutkimusta ja sosiaalitieteitä, joita ovat sosiaaliantropologia, sosiaalipolitiikka, sosiaalipsykologia, sosiologia ja viestintä (Yhteiskuntatiede 2021; Elinikäinen oppiminen ja kasvatus 2021) (taulukko 1). Opintosuunnilta ei valmistuta tiettyyn ammattiin, vaan eri yhteiskunnan aloille sijoittuviksi yleisiasiantuntijoiksi.

TAULUKKO 1. Kohdehenkilö (kohde #n), sukupuoli, ikä, opintosuunta ja opintojen aloitusvuosi (Koskela 2020).

Kohde #n	Sukupuoli	Ikä	Opintosuunta	Opintojen aloitusvuosi
Kohde #1	mies	25	Kääntäminen	2014
Kohde #2	nainen	24	Elinikäinen oppiminen ja kasvatus	2014
Kohde #3	nainen	26	Elinikäinen oppiminen ja kasvatus (elokas)-maisterissa oppimisyhteisöt	2015
Kohde #4	nainen	30	Elinikäinen oppiminen ja kasvatus	2017
Kohde #5	nainen	28	Elinikäinen oppiminen ja kasvatus	2012
Kohde #6	mies	24	Sosiaalipsykologia	2015
Kohde #7	nainen	21	Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma	2019
Kohde #8	nainen	24	Sosiaalipsykologia	2017
Kohde #9	nainen	29	Yhteiskuntatutkimus: sosiologia	2017
Kohde #10	nainen	27	Sosiaaliantropologia	2017
Kohde #11	nainen	24	Sosiaalipoliittikka	2015

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tähän tutkielmaan on valittu kvalitatiivinen tapaustutkimuksen ote (Eisenhardt 1989; Yin 2003; Järvinen 2004) uuden teorian luontia varten. Uuden teorian luominen noudattaa Eisenhardtin (1989) tapaustutkimuksen yleistä ohjetta (Walsh ym. 2015, 584). Eisenhardin (1989) mukaan teorian luonnissa tapaustutkimuksista mahdollinen lopputulos voi olla esimerkiksi yksittäinen käsite tai käsitteellinen/teoreettinen viitekehys. Glaser (2001, 94) väittää, että jos analysointi ei tuota käsitteellisiä kuvauksia, niin tällaiset tutkimukset eivät tuota teoriaa ja haluttua teoreettista tulosta. Sosiologian tulisi kehittää sosiaalista toimintaa selittäviä abstrakteja teorioita, jossa teoria kiinnittää enemmän huomiota sisältöön, kuin se muotoon (Glaser & Strauss 1967; Hughes & Sharrock, 2007, 196). Urquhart ja Fernández (2013, 5) väittävät yhteyksien luonnin käsitteiden/luokkien välille tekevän teoriasta validin, koska muuten tutkimusta ei ole integroitu kirjallisuuteen.

Tietoaineiston analyysi ja luokittelu tehdään kvalitatiiviseen tutkimusotteeseen kuuluvalla ankkuroidulla teorialla (Grounded Theory, GT) (Glaser & Strauss 1967) ja sisällönanalyysillä (Krippendorff 1985). Tietoaineiston luokittelun ja analyysin avulla etsitään vastauksia tutkimuskysymykseen. Glaserin ja Straussin (1967) mukaan tietoaineisto tulee ensin luokitella useisiin tunnistettaviin teemoihin, joita voidaan kutsua tietoaineiston pääluokiksi/pääkäsitteiksi. Glaser ja Strauss (1967) kutsuvat näitä pääluokkia/pääkäsitteitä nimellä temaattiset luokat. Löydetyt temaattiset luokat ovat ns. abstrakteja käsitteitä perustuen Glaserin ja Straussin (1967) ohjeisiin siitä, miten tutkija käyttää valikoivasti eli selektiivisesti omaa intuitiota ja tietämystä niiden löytämiseen. Tässä työssä temaattisia luokkia kutsutaan vaikuttaviksi tekijöiksi. Sen jälkeen, kun temaattiset luokat on löydetty, tutkijan on itsensä päätettävä hyväksyttävä temaattisten

luokkien määrä. Tässä vaiheessa ongelma voi olla hyväksytyille temaattisille luokille riittävä empiirisen datan määrä, jotta temaattiset luokat olisivat luotettavia ja valideja. Vielä suurempi ongelma liittyy siihen, että ovatko löydetyt temaattiset luokat juuri ne oikeat kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä. Tällöin on käytävä uudelleen tietoaaineisto läpi temaattisten luokkien osalta, koska tietoaaineiston uusi tarkastelu voi paljastaa uusia temaattisia luokkia. Temaattisten luokkien määrittelyt löydetään vastaavasti myös empiirisestä tietoaaineistosta.

Tämän jälkeen temaattisten luokkien väliset yhteydet (suhteet) etsitään empiirisestä tietoaaineistosta. Lopuksi etsitään tietoaaineistosta vertailemalla yhteyksien korkeamman tason abstraktit väittämät (hypoteesit) (Glaser & Strauss 1967; Pawluch & Neiterman 2010, 174–192). Walshin ym. (2015, 584) mukaan Glaserin ja Straussin (1967, 18) *“klassinen GT -ote on yleinen metodologia teorian kehittämistä varten käyttäen hyväksi mitä tahansa ja minkä tyyppistä dataa”* (Glaser & Strauss 1967, 18). Tässä työssä GT-otteella luodaan uusi teoreettinen viitekehys eli uusi teoria yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Teoreettinen viitekehys temaattisista luokista ja niiden välisistä yhteyksistä on graafinen esitys, jossa luokat ja niiden väliset yhteydet sekä yhteyksien korkeamman tason abstraktit väittämät (hypoteesit) saadaan havainnollistettua (Glaser & Strauss 1967; Pawluch & Neiterman 2010, 174–192). Väittämiä ei kuitenkaan kuvata graafisessa esityksessä, vaan ainoastaan sanallisesti. Teoreettinen viitekehys nousee esiin empiriasta GT-otteen mukaisesti. Glaserin ja Straussin (1967) ja Pawluchin ja Neitermanin (2010, 174–192) ohjeiden mukaan käytin omaan intuitiotani ja tietämystäni luokkien määrittämiseen ja loin kiistattoman todistusketjun: temaattiset luokat ja niiden määrittelyt johdetaan empiirisestä tietoaaineistosta ja temaattiset luokkien määrittelyt validoidaan aiemmalla kirjallisuudella.

Teoreettinen käsitys ja ymmärrys aiheesta kehittyi tietoaaineistosta ja sen analyysistä niiden edetessä. Walshin ym. (2015, 589) mukaan *”kaikkein tärkeintä GT-otteessa on yhdistää data käsitteisiin ja teoreettiseen ymmärrykseen, jotka nousevat esiin/ilmaantuvat analysoitaessa dataa”*.

Tässä tutkielmassa käytin GT-otetta myös kirjallisuuden hakemiseen luotettavalla tavalla (Wolfswinkel, Furmueller & Wilderom 2013). Wolsfinkelin ym. (2013) mukaan

systemaattinen tapa etsiä kirjallisuutta noudattaa kolmea periaatetta: 1. Ensimmäinen haku tehdään hakusanoilla, jotka perustuvat tutkimuskysymykseen ja tutkimusaiheeseen. 2. Toinen haku tehdään tieteellisistä tietokannoista vastaavanlaisilla hakusanoilla, mutta myös uusia hakusanoja voi ilmaantua tutkimuksen edetessä. Jos abstrakti on empiiriselle tietoaaineistolle sopiva, niin lähde luetaan kokonaan läpi ja lisätään lähdeluetteloon sopivuuden mukaisesti. 3. Tutkimustyön lopussa tutkija päättää, mitkä lähteet jätetään lähdeluetteloon. Kirjallisuuden haussa käytin myös ns. lumipalloefektiä eli jo löydettyjen tutkimusten kirjallisuuslähteiden tutkimuksen jälkeen valitsin niistä sopivat kirjallisuuslähteiksi.

6 TIETOAINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Tein empiirisen tietoaineiston (Koskela 2020) luokittelun ja analyysin kvalitatiiviseen tutkimusotteeseen kuuluvalla ankkuroidulla teorialla (Grounded Theory, GT) (Glaser & Strauss 1967) käyttäen apuna sisällönanalyysiä (Krippendorff 1985). Tavoite oli vastata tutkimuskysymykseen **Mitkä ovat yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavat tekijät?**

Empiirisessä tietoaineistossa oli yhteensä 11 kirjoitusta yksi kultakin opiskelijalta, joita jatkossa kutsutaan kohteiksi. Ensimmäisenä vaiheena oli etsiä tietoaineistosta (Koskela 2020) kunkin kohteen kirjoituksesta teemat ja sen jälkeen teemaan perustuvat temaattiset luokat. Kullekin kohteelle loin oman tietoaineistotaulukon ja kuhunkin näistä 11 taulukosta tunnistin empiirisestä tietoaineistosta (Koskela 2020) oman tietämykseni ja intuitioni mukaan teemat. Tietoaineistotaulukossa oli otsikkosarakkeet teemalle, temaattiselle luokalle, temaattisen luokan määrittely empiirisestä tietoaineistosta ja kohteen numero. Teeman sisältä tunnistin temaattisen luokan/luokat, sitten kullekin temaattiselle luokalle etsin empiirisestä tietoaineistosta määrittelyn ja lopuksi kullekin temaattiselle luokalle kirjasin taulukkoon kohteen numeron. Kohteen numeron kirjasin taulukkoon siksi, jotta voisin tarvittaessa palata empiiriseen tietoaineistoon ja kunkin kohteen kirjoittamaan kirjoitelmaan. Koska temaattiset luokat ja luokkien määrittely perustuivat teemoihin, poistin teemat tietoaineistotaulukosta ylimääräisinä.

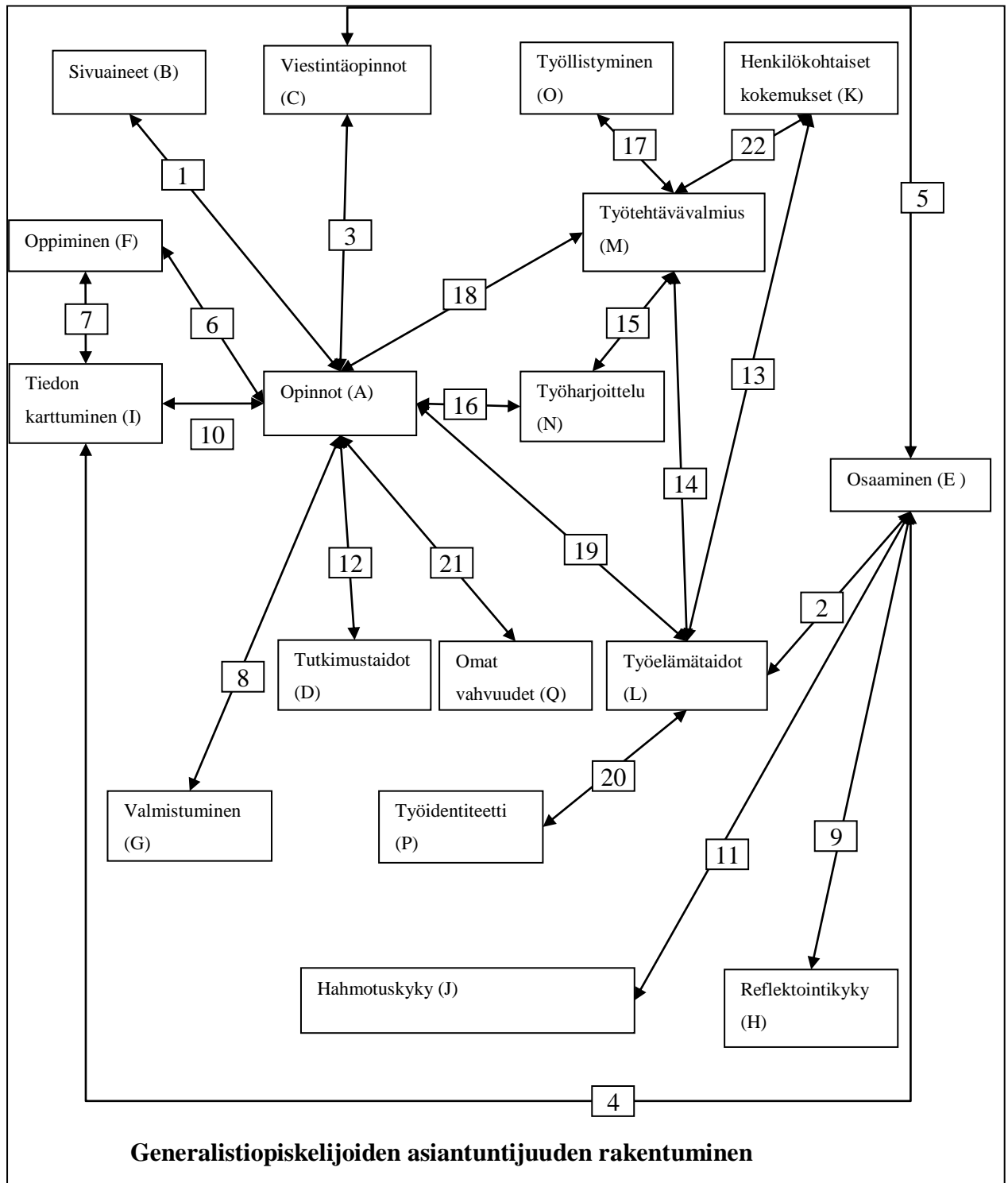
Kunkin 11 tietoaineistotaulukon sisällä tein seuraavat toimenpiteet. Jos kussakin 11 tietoaineistotaulukossa useammalla eri nimisellä temaattisella luokalla oli sama määrittelmä, niin valittiin vain yksi temaattisen luokan nimi ja ylimääräinen luokan nimi

poistettiin. Jos teeman sisältä löytyi yhden temaattisen luokan lisäksi useita muita, niin löydetylle luokalle etsin määritelmän empiriasta ja kirjasin kohteen numeron ylös kullekin luokalle. Tällöin temaattiselle luokalle löydettyjen havaintojen lukumäärä lisääntyi, samoin kuin havaintojen kokonaismäärä lisääntyi. Lopuksi yhdistin 11 tietoaaineistotaulukkoa yhdeksi taulukoksi ja vertasin niissä olevia luokkia toisiinsa. Tämän tietoaaineistotaulukon samannimiset luokat laitoin allekkain ja tarkistin, että oliko luokkien määrittely ja kirjallisuuslähde samanlainen kaikissa luokissa. Näille saman määrittelyn ja kirjallisuuslähteen omaaville luokille määritin yhteisen luokan nimen. Kaiken kaikkiaan temaattisia luokkia nousi esiin 17. Tämän jälkeen annoin näille luokille kirjaintunnisteen A–Q, joka helpotti taulukossa oikeiden havaintorivien siirtämistä kuhunkin oikeaan temaattiseen luokkaan. Jos temaattisille luokille löytyi empiriasta sama määrittely ja kuitenkin temaattisten luokkien nimi oli erilainen, niin tällöin temaattiset luokat ovat samanlaiset ja annoin niille saman temaattisen luokan nimen. Samannimisten temaattisten luokkien määrä oli myös huomioitava havaintojen kokonaismäärässä ja laskettava ne mukaan havaintoihin. Yhdistämisen jälkeen esiin nousseet eri määritelmän omaavat samannimiset luokat olivat eri luokkia. Näille luokille muodostin uuden temaattisen luokan ja annoin niille oman luokan nimen. Havaintorivien määrä lisääntyi, koska syntyi uusia temaattisia luokkia ja niille omat määritelmät.

Tämän jälkeen loin taulukon 2, jossa on esimerkit kustakin luokasta (temaattisen luokan kirjaintunniste A–Q, temaattinen luokka, temaattisen luokan määritelmä empiriasta, temaattisen määritelmän todiste kirjallisuudesta ja kirjallisuuslähde). Lisäksi laskin kunkin temaattisen luokan havaintojen kokonaismäärän ja lisäsin sen omalle sarakkeelle taulukossa 2 (liite 1). Tämän jälkeen etsin alan arvostetusta kirjallisuudesta todisteet temaattisten luokkien empiiriselle määritelmälle ja kirjasin todisteet ja kirjallisuuslähteen taulukkoon. Kun empiirinen aineisto ei enää tuottanut uusia temaattisia luokkia, oli saavutettu ns. saturaatiopiste. Lopuksi laskin taulukon loppuun kaikkien temaattisten luokkien kokonaismäärän (taulukko 2, liite 1).

Tämän jälkeen etsin kullekin 17 temaattiselle luokalle empiirisestä aineistosta luokkien väliset yhteydet eli ehdotukset, miten temaattiset luokat ovat suhteessa toisiinsa (taulukko 3, liite 2). Yhteydet löysin erillisestä taulukosta (saatavissa eri pyynnöstä).

Lopuksi piirsin 17 temaattista luokkaa eli vaikuttavaa tekijää (taulukko 2, liite 1) ja niiden yhteydet (taulukko 3, liite 2) kuvaan 1. Kuvassa 1 temaattiset luokat kuvataan suorakaiteina ja niiden väliset yhteydet kuvataan kaksisuuntaisina nuolina. Temaattiset luokat ja niiden väliset yhteydet noudattavat Glaserin ja Straussin (1967) lähestymistapaa muodostaa teoria empiirisestä tietoaaineistosta. Kuva 1 on teoreettinen viitekehys yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Nuolien päällä olevat numerot kuvaavat yhteyksien numeroita.

KUVA 1. Teorettinen viitekehys yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä.

Kuvassa 1 nuolien tulkinta on seuraava.

- Opinnot (A) mahdollistavat Työtehtävävalmiuden (M) (nuoli 18) ja Työelämätaidot (L) (nuoli 19). Koska nuolet ovat molempiin suuntiin, se tarkoittaa, että Työelämätaidot auttavat ymmärtämään myös Opinnoista (A) saatua asiantuntijuutta (nuoli 19).
- Työelämätaidot puolestaan lisäävät Osaamista (E) (nuoli 2), joka puolestaan kehittää Reflektointikykyä (H) (nuoli 9) ja Hahmotuskykyä (J) (nuoli 11). Kaikissa edellä mainituissa yhteyksissä on nuolen suunta kaksisuuntainen eli Reflektointikyky (H) ja Hahmotuskyky (J) kehittävät Osaamista (E), Osaaminen (E) kehittää Työelämätaitoja (L) ja Työelämätaidot (L) lisäävät ymmärrystä Opinnoista (A).
- Opinnot (A) ja Työelämätaidot (nuoli 19) tarvitaan Työidentiteetin (P) rakentumiseen (nuoli 20).
- Työelämätaitojen (L) rakentumiseen tarvitaan Osaamista (E) (nuoli 2), Henkilökohtaisia kokemuksia (K) (nuoli 13) ja Opintoja (A) (nuoli 19). Tämä tarkoittaa, että asiantuntijuuden rakentumiseen tarvitaan opintojen lisäksi kokemusta ja taitoja työelämästä.
- Työtehtävävalmius (M) auttaa myös Työllistymiseen (O) (nuoli 17).
- Työtehtävävalmius (M) tarvitsee puolestaan Henkilökohtaisia kokemuksia (K) (nuoli 22), Työelämätaitoja (L) (nuoli 14), Työharjoittelua (O) (nuoli 17) sekä Opintoja (A) asiantuntijuuden rakentumiseen. Kaikissa edellä mainituissa on nuolen suunta kaksisuuntainen eli ne vaikuttavat myös toiseen suuntaan.
- Opintoihin (A) kuuluva Työharjoittelu (N) (nuoli 16) kasvattaa Työtehtävävalmiutta (M) (nuoli 15), joka kasvattaa ymmärrystä Opintoihin (A) (nuoli 18).
- Opintoihin (A) kuuluvat Viestintäopinnot (C) (nuoli 3) lisäävät Osaamista (E) (nuoli 5), joka taas kasvattaa Työelämätaitoja (nuoli 2), joka rakentaa Työidentiteettiä (P) (nuoli 20). Tämä Viestintäopintojen (C) merkitys oli tärkeä neljällä kohteella, siksi se on erikseen mainittu.
- Osaamisen (E) karttuminen lisää Hahmotuskykyä (J) (nuoli 11) ja Reflektointikykyä (H) (nuoli 9).
- Hahmotuskyvyn (J) (nuoli 11) ja Reflektointikyvyn (H) (nuoli 9) kasvaminen lisää Osaamista (E) ja se kasvattaa Työelämätaitoja (L) (nuoli 2) lisäten Työidentiteettiä (P) (nuoli 20).

- Opinnoista (A) Viestintäopinnot (C) (nuoli 3) ja Sivuaineet (B) (nuoli 1) ovat tärkeitä ja Opinnoista (A) saatava Oppiminen (F) (nuoli 6) lisää Tiedon karttumista (I) (nuoli 7), joka taas kerryttää Osaamista (E) (nuoli 4) ja rakentaa asiantuntijuutta.
- Opinnot (A) antavat Tutkimustaidot (D) (nuoli 12) ja lisäävät Omia vahvuuksia (Q) (nuoli 21). Opinnot (A) lisäävät myös Tiedon karttumista (I) (nuoli 10). Näissä molemmissa asiantuntijuuden karttumista edesauttavat Opinnot (A).
- Henkilökohtaiset kokemukset (K) töissä ja muualla kasvattavat Työelämätaitoja (L) (nuoli 13) ja Työtehtävävalmiuksia (M) (nuoli 22). Tämä tapahtuu myös toiseen suuntaan, koska nuolet ovat kaksisuuntaiset.

Lopuksi etsin yhteyksien korkeamman tason abstrakteja väittämiä (hypoteesit), jotka perustuvat Glaserin ja Straussin (1967) ja Pawluchin ja Neitermanin (2010, 174–192) ohjeisiin. Vertailu johti kahteentoista yhteyksien korkeamman tason abstraktiin väittämään eli hypoteesiin: 1) Asiantuntijuutta kehittää se, että opintoja voidaan peilata työelämään. 2) Työkokemus, työelämäkokemukset, työtehtävävalmius ja työharjoittelu kasvattavat asiantuntijuutta. 3) Asiantuntijuus kehittyy, kun omaa enemmän tietoa kuin muut ja kun osaa reflektoida. 4) Hahmotuskyky tukee asiantuntijuutta. 5) Asiantuntijuutta kasvattavat opinnot koostuvat sivuaineista, viestintäopinnoista ja tutkimustaidoista. 6) Viestintäopinnot kasvattavat vuorovaikutuksen asiantuntijuutta. 7) Työidentiteetti syntyy työelämätaidoista ja työelämätaidot syntyvät henkilökohtaisista kokemuksista, työtehtävävalmiuksista ja opinnoista. 8) Valmistuminen auttaa kokemaan, että on ilmiöiden asiantuntija. 9) Koulutus- ja työelämän ilmiöiden asiantuntijuus kasvaa opintojen avulla. 10) Asiantuntijuutta kasvattavat henkilökohtaiset ja muut kokemukset. 11) Asiantuntijuutta kasvattaa eniten se, että opiskelija tietää itse, mikä häntä itseä kiinnostaa ja hän suuntautuu sellaisiin opintoihin. 12) Generalisti kokee asiantuntijuutta, kun hän kykenee hyödyntämään erityislaatuista tietoa ja taitoa käytännön työn kokonaisuuksien suorittamisessa, jonka kokonaisuuden laajuus muodostaa yhtenäisen erityisosaamisen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa johdettiin induktiivisesti konteksti huomioiden (Walsh ym. 2015, 593) uusi teoria (teoreettinen viitekehys, kuva 1, s. 20) yliopiston generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Uusi teoria on tärkeä, koska aiempia teoreettisia viitekehyskäsitteitä asiasta ei ole olemassa. Ankkuroidun teorian avulla (Glaser & Strauss 1967; Pawluch & Neiterman 2010, 174–192) empiirisestä tietojoukosta (Koskela 2020) nousi vertailemalla esiin 17 temaattista luokkaa (temaattista kategoriaa) ja 22 kategorioiden välistä yhteyttä. Analyysi ja vertailu johti edelleen 12 yhteyksien korkeamman tason abstraktiin väittämään eli hypoteesiin. Temaattisia luokkia kutsutaan vaikuttaviksi tekijöiksi ja teoreettinen viitekehys (kuva 1) on teoreettinen integraatio koko tietoaineistosta. Glaserin (2001, 94) sekä Urquhartin ja Fernándezin (2013, 5) mukaisesti temaattiset kategoriat ovat aliydinkategorioita. Näin ollen löydetty 17 temaattista kategoriaa ovat aliydinkategorioita, 22 yhteyttä ovat aliydinkategorioiden välisiä yhteyksiä ja aliydinkategorioiden yhteyksillä on 12 korkeamman tason abstraktia väittämää eli hypoteesia. Ydinkategoriaksi tässä tutkimuksessa nousi *generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentuminen*.

Työssä käytetyt kaikki kirjallisuuslähteet todentuivat tässä tutkimuksessa seuraavasti. Generalistialojen vahvuutena oleva yleisosaaminen on yhtenevä Rouhelon ja Rautakilven (2004, 36) kanssa. Valmistumisen jälkeen generalisti näkee itsensä asiantuntijana ja ilmiöiden asiantuntijana, joka tulos on samassa linjassa Haapakorven (2007) kanssa. Tulokset osoittivat laajojen sivuaineopintojen kasvattavan asiantuntijuutta, joka todentaa Hyttisen (2013, 65–66) tuloksen. Asiantuntijuuden rakentuminen opiskellessa ja oppimisessa itseä kiinnostavista teemoista on samanlainen Hyttisen (2013) kanssa.

Yliopisto-opintojen ja opinnoista saatavan hiljaisen tiedon merkitys ja asiantuntijaksi erottautuminen suurella tietomäärällä ja sen soveltamisvalmiuksilla on yhtäpitävä Lehtisen ja Palosen (1998 Halkolan 2008, 12 mukaan) kanssa. Opintojen kautta saadut erilaiset tutkimustaidot oli samanlainen Huhtasalon (2019, 49) tutkimuksen kanssa. Opiskelijoiden käsitys epävarmasta työn saannista on yhtenevä Rouhelon ja Rautakilven (2004, 44) kanssa. Asiantuntijuuden kehittyminen ja kasvamisena omanlaisekseen työelämässä on samansuuntainen Rouhelon ja Rautakilven (2004, 41), Pajarin (2019, 89) ja Hyttisen (2013, 33) kanssa. Oman asiantuntijuuden kehittyminen työharjoittelun avulla on yhtenevä Hyttisen (2013, 66) kanssa. Luottamus omaan itseensä ja omiin vahvuuksiinsa monenlaisia töitä valitessaan ja omatessaan niihin valmiudet on sama kuin Rouhelon (2008, 224) tulos. Yleisten työelämätaitojen kehittymisen tärkeys opintojen aikana asiantuntijatyötä toteuttaessa on yhtenevä Kaunismaan ja Lindin (2008, 113), Hyttisen (2013, 66), Heikkisen (2015) ja Saariston (2000, 109) kanssa. Työelämän vaatimia taitoja voidaan kutsua työelämävalmiuksiksi ja että tiedot ja taidot työelämästä kertovat opiskelijan asiantuntijaosaamisesta on linjassa Söderlundin (2016, 51) ja Vierimaan (2017, 85) tutkimusten kanssa. Erilaisten luottamustehtävien ja opintojen aikaisten kokemusten merkitys asiantuntijuuteen on yhtenevä Kaunismaan ja Lindin (2008, 117), Jakosen (2015, 15) ja Heikkisen (2015) tutkimusten kanssa. Asiantuntijan osaamiseen sidotun toiminnan henkilökohtaisten kokemusten tärkeys on sama kuin Heikkisen (2015) ja Saariston (2000, 109) tutkimustulokset. Hahmottamiskyvyn ja huomiointikyvyn tärkeys omassa toiminnassa laajojen yhteiskunnallisten prosessien kuvauksessa on samansuuntainen kuin Ryyminin ym. (2015, 77) tutkimus. Myös generalistien hahmottamiskyky kokonaisuuksille ja kyky tunnistaa ilmiöitä todennettiin (Ilmiöt 2021, 3). Viestinnän oleminen hyvää yleistietoa on linjassa Yli-Kokon (2007, 62–63) kanssa. Tulos asiantuntijan reflektointikyvystä hänen vuoropuhelussaan muiden opiskelijoiden kanssa eri aiheista on yhtenevä Alban ja Sandbergin (2006), Kauhaniemen (2016, 25), Kondratin (1999, 451) ja Syväsen ym. (2015, 148) tutkimustulosten kanssa.

Esimerkki työkokemuksen puutteesta ja sen merkityksestä asiantuntijuuden rakentumiseen on kohteissa 4 ja 7, koska he olivat ainoita tietoaineistossa ilman mainintaa omasta työkokemuksestaan. Samalla kohteet mainitsivat heidän oman asiantuntijuutensa olevan vielä epävarmaa. Kohteita analysoitaessa huomattiin, että kohteista 4 ja 7 puuttuu temaattinen luokka *Työelämätaidot*. Tämä puolestaan voidaan tulkita siten, että ilman työelämätaitoja henkilön on vaikea rakentaa käsitystään itsestään asiantuntijana.

”*Enkä ole työelämäämme tutustunut sen kummallisemmin*” (Kohde 7).

”*Generalistialat eivät oikeastaan sano minulle mitään, enkä tiedä, mihin moisilta aloilta voisi työllistyä*” (Kohde 4).

Johtopäätelminä voidaan todeta seuraavat. Opinnot olivat suorasti tai epäsuorasti yhteydessä lähes kaikkiin vaikuttaviin tekijöihin. Tämä voi kuitenkin suuresti johtua siitä, että kirjoittajat olivat yliopiston opiskelijoita, joten yliopistokonteksti ohjaa kirjoittajia painottamaan opiskelua. Jos jollakin vaikuttavalla tekijällä ei ollutkaan laajoja yhteyksiä toisiin tekijöihin, niin vaikuttava tekijä on silti yksinään jo tärkeä asiantuntijuuden rakentumiselle. Opiskelijoiden kirjoituksissa oli eniten havaintoja opinnoille, osaamiselle ja omille vahvuuksille, joten niitä on pidettävä merkittävänä vaikuttavina tekijöinä oman asiantuntijuuden rakentumiseen. Tutkimuksessa ei ole annettu painoarvoa millekään temaattiselle luokalle, joten tutkimus ei ole huomionnut sitä, mikä vaikuttavista tekijöistä on tärkeämpi kuin toinen asiantuntijuuden rakentumisessa. Sen lisäksi, tietoaaineistosta esiin nousseet temaattiset luokat eivät huomioi, kuinka esimerkiksi laadullisempi koulutus voi antaa vahvan kokemuksen asiantuntijuuden rakentumisesta ja vastaavasti huonolaatuisempi koulutus voi heikentää asiantuntijuuden rakentumisen kokemusta. Toisin sanoen, vaikka luokka on mainittu, siitä ei saa mallinnettua sen laatua ja tärkeyttä toisiin luokkiin nähden. Vaikka kaikki opiskelijat eivät maininneetkaan reflektiokykyä merkittäväksi asiantuntijuuden rakentumisen vaikuttavaksi tekijäksi, tietoaaineiston kirjoitukset itsessään jo ovat osa reflektiokyvyn hyödyntämistä. Lisäksi vaikka opiskelijat eivät maininneet kaikkia vaikuttavia tekijöitä kirjoituksissaan, niin ei voi täysin pois sulkea sitä, etteivät ne olisi läsnä heidän *asiantuntijuuden rakentumisen kokemuksessaan*. Kirjoitukset eivät ole välttämättä täysin tyhjentyviä ja osa on voinut myös kirjoitusten jälkeen muuttaa mielipiteitään omasta asiantuntijuudestaan. Löydetyt vaikuttavat tekijät voivat olla riippuvaisia opiskelijan opintosuunnasta ja työalan vaatimuksista, joten generalistinen asiantuntijuus voi olla tarkennettavissa myös yksilökohtaisemmin. Tämä tutkimus ei kuitenkaan ota analyysissään huomioon yksilökohtaista asiantuntijuutta. Generalistin asiantuntijuuden rakentumisen on siten tulkittava toteutuvan vasta sitten, kun generalistin tiedot ja taidot vastaavat hänen työnsä vaatimuksia, mikä useimmiten toteutuu työelämässä oman tiedon ja taidon soveltamisen onnistumisessa. Toisin sanoen, generalisti kokee asiantuntijuutta, kun hän kykenee hyödyntämään erityislaatuista tietoa ja taitoa käytännön

työn kokonaisuuksien suorittamisessa, jonka kokonaisuuden laajuus muodostaa yhtenäisen erityisosaamisen.

Tutkimus myös herätti jonkin verran kysymyksiä generalistin tai spesialistin eroista toisiinsa. Jos generalistin työkokonaisuudesta saa muodostettua määritettävän ammattinimikkeen, johon yksilö voi erikoistua, onko tämä ala generalistinen vai spesialistinen? Generalistin työhön voi siten kuulua myös omanlaisensa uusien ammattien luonnin innovatiivisuus, koska generalistilla ei ole spesialistille kuuluvaa ennaltamääritettyä työvaatimuskokonaisuutta. Pohdinnassa on läsnä, kuinka generalisti ja spesialisti on kumpikin suhteellisia termejä, jotka määrittyvät työllistymisen, opintojen ja omakohtaisten kokemusten kontekstissa, mikä voi kuitenkin muuttua työmarkkinoiden ja koulutuksen kehityksen myötä. Generalistin vaatimuksena on siis myös omien tietojen ja taitojen innovatiivinen soveltaminen, joka myöhemmin voi luoda uuden ammattinimikkeen, minkä jälkeen kyseinen ala voi myöhemmin muuttuakin spesialistin työalaksi.

Tutkimuksen rajoittavat tekijät ovat seuraavat. Teoreettinen otanta (englanniksi theoretical sampling) (Glaser & Strauss 1967) puuttuu tämän tutkimuksen GT-otteessa; aineiston otoskoko (11) oli pieni; ja aineisto sisälsi hyvin lyhyet kirjoitusvastaukset. Temaattisten kategorioiden eli aliydinkategorioiden rajoituksena voidaan pitää sitä, ovatko löydetty temaattiset kategoriat oikeat kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä. Lisäksi tuloksia voi olla vaikea yleistää muualle, koska kirjoitukset oli tehty ainoastaan yliopiston kontekstissa. Kirjoittajien yksilökohtaisista ominaisuuksista ei ole tarkempaa tietoa, jolloin kohteen vaihtelu voi vahvasti vaikuttaa kirjoitusten sisältöön. Vastaavasti, ei ole varmuutta onko yksilöiden persoonallisuuksilla ja elämänoloilla vaikutusta yksilöiden kirjoitusten sisältöön. Kuitenkin, tutkimuksen toistettavuus (reliabiliteetti) on mahdollinen ja tutkimuksen pätevyys (validiteetti) on hyvä, koska GT-ote (Glaser & Strauss 1967) sopii hyvin generalistiopiskelijoiden omien kirjoitusten analysointiin ja tulkintaan.

Tutkimuksen käytännön hyödyt ovat moninaiset. Yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden kannalta aihe on erittäin kiinnostava, koska se auttaa generalisteiksi koulutettavia ymmärtämään oman asemansa riskit, mutta myös mahdollisuudet työmarkkinoilla. Opiskelijoiden olisi siis tiedostettava, onko generalistinen koulutussuunta heille itselleen sopiva, vai olisiko heidän parempi hakeutua spesialistin koulutukseen. Käytännön yhteiskuntatieteiden kurssien suunnittelijat ja koulutussuunnittelijat voivat hyödyntää

tutkimuksen tuloksia laatiessaan kurssien sisältöjä ja koulutussuunnitelmia vastaamaan koulutusta työelämän tarpeiden mukaan ja aikuiskasvatuksen vaatimusten mukaisiksi (Antikainen, Rinne & Koski 2013). Tutkimuksen perusteella yhtenä ehdotuksena voisi olla esimerkiksi painottaa kursseillaan työelämätaitojen saamista ja suorittaa yliopiston avustuksella työharjoittelua.

Tutkimuksessa käytetty GT-otteen käyttö on uutta asiantuntijuuden tutkimukselle, joten tämä tutkimus on metodiltaan ainutlaatuinen. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys eli uusi teoria nousi esiin induktiivisesti.

Tutkimuksen teoreettinen hyöty on tutkimuksessa esiin noussut ydinkategoria *generalistiopiskelijoiden asiantuntijuuden rakentuminen*, joka sisältää 17 aliydinkategoriaa eli vaikuttavaa tekijää, sekä 22 vaikuttavien tekijöiden välistä yhteyttä ja 12 yhteyksien korkeamman tason abstraktia väittämää eli hypoteesia. Luotu uusi teoreettinen viitekehys voi avustaa uusia tutkimuksia tutkimuskysymysten muodostuksessa, esimerkiksi keskittämällä huomiota yksittäisen temaattisen luokan merkitykseen tai yhteyden korkeamman tason abstraktin väitteen reliabiliteettiin.

LÄHDELUETTELO

- Antikainen, Ari, Rinne, Risto & Koski, Leena (2013): Kasvatussosiologia. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Aro, Jari (1999): Sosiologia ja kielenkäyttö. Retoriikka, narratiivi, metafora. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Dall’Alba, Gloria & Sandberg, Jörgen (2006): Unveiling professional development: a critical review of stage models. *Review of Educational Research*, 76:3, 383–412.
- Eisenhardt, Kathleen M. (1989): Building Theories from Case Study Research. *Academy of Management Review* 14:4, 532–550.
- Elinikäinen oppiminen ja kasvatus (2021): Elinikäinen oppiminen ja kasvatus. Saatavilla <<https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/elinikainen-oppiminen-ja-kasvatus-kasvatuksen-ja-yhteiskunnan-tutkimuksen>>, luettu 15.1.2021.
- Giddens, Anthony (1989): *Sociology*. Oxford, UK: Polity Press in association with Blackwell Publishers.
- Giddens, Anthony: Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa. Teoksessa: Beck, Ulrich, Giddens Anthony & Scott Lash: *Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio*. Vastapaino, Tampere 1995.
- Glaser, Barney & Strauss, Anselm L. (1967): *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine. Gold, A.H.
- Glaser, Barney G. (2001): *The Grounded Theory Perspective III: Conceptualization contrasted with description*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Haapakorpi, Arja (2007): Matkalla asiantuntijaksi? Asiantuntija-aseman kehittämisprosessi ja sen ehdot uusmediarityksessä. *Aikuiskasvatus* 2, 114–126.
- Halkola, Aino (2008): Asiantuntijuuden jäljillä. Yliopisto-opiskelun ja työkokemuksen tuoma käsitys omasta ammatillisesta osaamisesta. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Heikkinen, Vesa (2015): Kokemusasiantuntija. Saatavilla <https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/blogiarkisto/vesa_heikkinen/asiantuntija_ja_kokemusasiantuntija.19287.blog>, luettu 13.1.2021.
- Helsingin Sanomat (16.3.2021): Moniosaajien nousu. Kirjoittaja Riihimäki, Juha (2021). Saatavilla <<https://www.hs.fi/elama/art-2000007862748.html>>, luettu 17.3.2021.
- Hughes, John & Sharrock, Wes (2007): Theory and Methods in Sociology. An Introduction to Sociological Thinking and Practice. New York: Palgrave Macmillian.
- Huhtasalo, Jenni (2019): Opettajan asiantuntijuus muutoksessa – asiantuntijuus ja sen jakamisen diskurssit digitaalisessa oppimisympäristössä. *Kasvatus & Aika* 13:4, 45–64.
- Hyttinen, Ulla (2013): Generalistit työidentiteettiä etsimässä. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201310091468>>, luettu 23.2.2021.
- Ilmiöt (2021): Generalistit vahvoilla tulevaisuuden työssä. *Uralehti* 1.6.2017. Saatavilla <<https://uralehti.fi/ilmiot/generalistit-vahvoilla-tulevaisuuden-tyossa/>>, luettu 19.3.2021.
- Jakonen, Mikko (2017): Vastatieto: tulevaisuuden asiantuntijuutta etsimässä. Helsinki, Finland: Eduskunta. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1. Saatavilla <<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuv...>>, luettu 11.3.2021.
- Jokelainen, Piritta (2020): Kuka on generalisti- ja miksi häntä juuri nyt tarvitaan? *URA-lehti* (8.4.2020). Saatavilla <<https://uralehti.fi/blogit/kuka-on-generalisti-ja-miksi-hanta-juuri-nyt-tarvitaan/>>, luettu 13.1.2021.
- Järvinen, Pertti (2004): On Research Methods. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kantasalmi, Kari (2008): Yliopistokoulutuksen avoimuus ja refleksiivisyys. Suomalaisen yliopistoaikuiskoulutuksen rakenteistumisen analyysia. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4378-9>>, luettu 24.2.2021.
- Kauhaniemi, Marjo (2016): Asiantuntijaksi oppiminen ja osaamisen integroituminen toimintaympäristöön. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. Saatavilla <<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201701301379>>, luettu 19.2.2021.
- Kaunismaa, Pekka & Lind, Kimmo: Generalisteja vai spesialisteja? Ammatillisen järjestötyön kvalifikaatioiden tarkastelua. Teoksessa Holopainen, Anne, Kimmo Lind ja Jorma Niemelä (toim.): *Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa*. Oikeusministeriö, Helsinki 2008, 110–123.
- Kondrat, Mary Ellen (1999): Who Is the "Self" in Self-Aware: Professional Self-Awareness from a Critical Theory Perspective. *Social Service Review* 73:4, 451–477.

- Konttinen, Esa (1991): Perinteisesti moderniin. Profioiden yhteiskunnallinen synty Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Koskela, Iina (2020): Yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia asiantuntijuudesta 2019–2020 [sähköinen tietoaineisto]. Tampereen yliopisto. Versio 1.0 (2020-09-14). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. Saatavilla <<http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3411>>, luettu 6.1.2021.
- Krippendorff, Klaus (1985). Content analysis. An Introduction to its Methodology. California, CA: Sage Publications.
- Lehtinen Erno & Palonen, Tuire: Asiantuntijatiedon formaali ja informaali perusta. Teoksessa Sallila, Pekka ja Tapio Vaherva (toim.): Arkipäivän oppiminen. Aikuiskasvatuksen 39. vuosikirja. Gummerus, Saarijärvi 1998, 90–107.
- O'Reilly, Val, McMahon, Mary & Parker, Polly (2020): Career development: Profession or not? Australian Journal of Career Development 29:2, 79–86.
- Pajari Hanna-Maria (2019): Kasvatustieteilijöiden tulevaisuususkot: generalistialan kasvatustieteilijöiden näkemyksiä roolistaan tulevaisuuden työmarkkinoilla. Turku: Turun yliopisto.
- Pawluch, Dorothy & Neiterman, Elena: What is Grounded Theory and Where Does it Come From? Teoksessa Bourgeault, Ivy, Robert Dingwall ja Raymond De Vries (toim.): The SAGE Handbook of Qualitative Methods in Health Research. Sage Publications, London 2010, 174–192.
- Polanyi, Michael (1966): The Tacit Dimension. London: Routledge.
- Raitakari, Suvi: Sosiaalityön marginaalistasus. Asiakkuus ja asiantuntemus modernin ja postmodernin tulkintakehyksessä. Teoksessa Juhila, Kirsi, Hannele Forsberg ja Irene Roivainen: Marginaalit ja sosiaalityö. Kopijyvä Oy, Jyväskylä 2002, 44–62. e-kirja.
- Rouhelo, Anne (2008): Akateemiset urapolut. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990-luvuilla. Turku: Turun yliopisto.
- Rouhelo, Anne & Rautakilpi, Sirkku (2004): Akateemiset generalistit vuosituhannen vaihteen työmarkkinoilla: suuret odotukset vai turhat toiveet? Aikuiskasvatus 25:1, 36–46. Korkeakoulutus–keille kaikille? Saatavilla <<https://journals.fi/aikuiskasvatus/issue/view/6409?acceptCookies=1>>, luettu 29.1.2021.
- Ryymän, Essi, Eerola, Tuomas & Majuri, Matti (2015): Ammatillisen huipputaamisen tutkimuksesta ja ammattitaitokilpailuista näkökulmia tulevaisuuden työelämän osaamisen kehittämiseen. Ammattikasvatuksen aikakauskirjan erikoisnumero 17:e, 76–84. Saatavilla <<https://journal.fi/akakk/article/view/102549>>, luettu 18.2.2021.

- Saaristo, Kimmo (2000): Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen expertiisi. Nykyluktuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saikkonen, Pia (2020): Generalisti on työyhteisön moniosaaja. Sihteeriyhdistys. Saatavilla <<https://sihteeriyhdistys.fi/tyo-ja-ura/generalisti-on-tyoyhteison-moniosaaja/>>, luettu 22.3.2021.
- Suomi Sanakirja (2021): Generalisti. Saatavilla <<https://www.suomisanakirja.fi/generalisti>>, luettu 13.1.2021.
- Synonyymisanakirja (2021a): Synonyymit sanalle generalisti/Vastakohtat sanalle generalisti. Saatavilla <<https://www.suomisanakirja.fi/generalisti>>, luettu 13.1.2021.
- Synonyymisanakirja (2021b): Spesialisti. Saatavilla <<https://www.suomisanakirja.fi/spesialisti>>, luettu 14.1.2021.
- Syvänen, Sirpa, Tikkamäki, Kati, Loppela, Kaija, Tappura, Sari, Kasvio, Antti & Toikko, Timo (2015): Dialoginen johtaminen. Avain tuloksellisuuteen, työelämän laatuun ja innovatiivisuuteen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.
- Söderlund, Sanna (2016): ”Kaikkialla tarvitaan humanisteja, kunhan vain oikea näkökulma löytyy!” Tutkielma Specia ry:n humanistijäsenten työhön sijoittumisesta ja työelämävahvuuksista. Turku: Turun yliopisto.
- Urquhart, Cathy & Fernández, Walter (2013): Using grounded theory method in information systems: the researcher as blank slate and other myths. Journal of Information Technology advance online publication, 1–13.
- Vierimaa, Sanna-Mari: Opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden näkökulmia vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Arviointitutkimus KYTKE-hankkeesta. Teoksessa Lind, Kimmo (toim.): Kytke-työelämään Korkeakoulut ja yhteisöt Keski-Suomessa –hankkeen kokemukset, arviointi ja toimintamalli. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsinki 2017, 85–124. Saatavilla <[kytke-kytkentoja-tyoelamaan-kimmo-lind-humanistinen-ammattikorkeakoulu-2017.pdf](#)>, luettu 19.2.2021
- Yhteiskuntatiede (2021): Sosiaalitieteet. Saatavilla <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Yhteiskuntatiede>>, luettu 15.1.2021.
- Yin, Robert K. (2003): Case study research: design and methods. California: Sage Publications.
- Yli-Kokko, Päivi: Asiantuntija johtaa. Teoksessa Karhu, Matti, Salo-Lee, Liisa, Sipilä, Jorma, Selänne, Mervi, Söderlund, Liisa, Uimonen, Taina ja Yli-Kokko, Päivi (toim.): Asiantuntija viestii. Ajatuksesta vaikutukseen. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2007, 62–91.

- Walsh, Isabelle, Holton, Judith A., Bailyn, Lotte, Fernández, Walter, Levina, Natalia & Glaser, Barney (2015): What Grounded Theory Is ... A Critically Reflective Conversation Among Scholars. *Organizational Research Methods* 18, 581–599.
- Wolfswinkel Joost F., Furtmueller, Elfi & Wilderom, Celeste P.M. (2013): Using Grounded Theory as a Method for Rigorously Reviewing Literature. *European Journal of Information Systems* 22:1, 45–55.

TIETOAINEISTO

Koskela, Iina (2020): Yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia asiantuntijuudesta 2019–2020 [sähköinen tietoaaineisto]. Tampereen yliopisto. Versio 1.0 (2020-09-14). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. Saatavilla <<http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3411>>, luettu 6.1.2021.

LIITE 1.

TAULUKKO 2. Temaattisen luokan kirjaintunniste (A–Q), temaattinen luokka, temaattisen luokan määritelmä empiriasta, temaattisen luokan määritelmän todiste kirjallisuudesta ja kirjallisuuslähde sekä havaintojen kokonaismäärä.

Temaattisen luokan kirjaintunniste	Temaattinen luokka	Temaattisen luokan määritelmä empiriasta	Temaattisen luokan määritelmän todiste kirjallisuudesta ja kirjallisuuslähde	Havaintojen kokonaismäärä
A	Opinnot	Asiantuntijuus sen sijaan on kyllä jollain lailla muodostunut, kun on oppinut kietomaan omia opintoja, ja aihetta kuin aihetta oman kiinnostuksen kohteen ympärille.	Oppiminen on generalistin omaa kehittymistä asiantuntijaksi ja työidentiteetin kehittymistä (Hyttinen 2013, 63).	7
B	Sivuaineopinnot	Asiantuntijuuttani kasvattaa myös laajat sivuaineopintoni, joita on poimittu psykologiasta, kauppatieteistä, tilastotieteestä ja filosofiasta.	Generalistit myös valitsivat sellaisia kursseja, joita työelämä arvostaa (Hyttinen 2013, 65–66).	2
C	Viestintäopinnot	Puheviestinnän kurssi: pystyn kertomaan jotain sellaista, mitä muut opiskelijat eivät vielä tiedä.	Viestinnälliset johtamistaidot ovat tarpeen asiantuntijatyössä ja viestintä koostuu tiedottamisesta ja vuorovaikutuksesta (Yli-Kokko 2007, 62-63).	4
D	Tutkimustaidot	Opinnoissa saa hyvin vähän kosketuspintaa siihen, mitä käytännön työ on (ellet ala tutkijaksi) ja miten oppimaasi voi työssä soveltaa..	Tieteellinen asiantuntijuus liittyy tieteen tekemiseen, tieteenteorioihin ja tutkimustyöhön (Huhtasalo 2019, 49)	2
E	Osaaminen	Generalistialojen vahvuus: ne mahdollistavat osaamisen suuntaamisen todella laajasti haluamiinsa suuntiin esimerkiksi juuri järjestötoiminnan kautta.	Generalistialoilta valmistuneiden henkilöiden on osattava soveltaa koulutustaan eri aloille, koska tutkinto ei johda suoraan ammattiin (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 36).	7
F	Oppiminen	Tietoja, joita olen oppinut. Koen, että olen oppinut valtavasti itseäni kiinnostavista teemoista, kuten maahanmuutosta, rasismista ja perhesuhteista monilla eri kursseilla. ajattelemisen taitoja, joita olen oppinut.	Generalistin oppimisella on suora yhteys oman asiantuntijuuden kehittymiseen. (Hyttinen 2013, 33).	2
G	Valmistuminen	Valmistumiseni jälkeen voin ilolla sanoa olevani monellakin tavalla asiantuntija.	Koulutus luo tietopohjan asiantuntijuudelle (Haapakorpi 2007, 118).	5

Temaattisen luokan kirjaintunniste	Temaattinen luokka	Temaattisen luokan määritelmä empiriasta	Temaattisen luokan määritelmän todiste kirjallisuudesta ja kirjallisuuslähde	Havaintojen kokonaismäärä
H	Reflektointikyky	Toisaalta, näkyä asiantuntijuus myös reflektoidessa keskustelujen kulkua muiden opiskelijoiden kanssa kuinka monesta aiheesta voi keskustella.	Oma tietoisuus muodostuu suorasta kokemuksesta ja sitä kutsutaan refleksiiviseksi tietoisuudeksi (Kondrat 1999, 451). Reflektointikyvyn kehittäminen vaikuttaa oman asiantuntijuuden kehittämiseen ja ”ammattilaisen ymmärryksen kehittämiseen” (Kauhaniemi 2016, 25; Alba & Sandberg 2006). Dialogisessa oppimisessa eli vuoropuheluoppimisessa tapahtuu sekä yksilöllinen että yhteisöllinen reflektio, jossa mm. toimintatapoja ja omaa sekä muiden ajattelua havainnoidaan kriittisesti (Syvänen ym. 2015, 148).	3
I	Tiedon karttuminen	Asiantuntijuuden kehittymistä auttaa toki tiedon karttuminen.	Asiantuntijuus kehittyy tiedon suuren määrän kerääntymisen kautta ja asiantuntijan osaamisesta erillisen tiedon yhdistämiseen tai osaamisesta koota tietoja kokonaisuudeksi (Lehtinen & Palonen 1998 Halkola 2008, 12 mukaan).	4
J	Hahmotuskyky	Kykyä hahmottaa ja huomioida omassa toiminnassaan laajoja yhteiskunnallisia ja globaaleja prosesseja.	Muutosten käynnistys vaatii ammattitaidon lisäksi hahmottamiskykyä (Ryymän ym. 2015, 77). Generalistit hahmottavat kokonaisuuksia ja ilmiöitä (Ilmiöt 2021, 3).	1
K	Henkilökohtaiset kokemukset	Erialaisten luottamustehtävien tekemisen opintojen ohella. Myös monilla muilla opintojen aikaisilla ja jopa niitä edeltävillä kokemuksilla merkitystä.	Tietyn työn tarvitsema substanssiosaaminen on voitu hankkia harrastamisen kautta ilman mainintaa koulutuksesta tai kokemuksen kautta (Kaunismaa & Lind 2008, 117; Heikkinen 2015; Jakonen 2015, 15). Asiantuntijan henkilökohtainen kokemus, jossa osaaminen on sidottu toimintaan, auttaa häntä jopa enemmän kuin tieto (Heikkinen 2015; Saaristo 2000, 109).	5
L	Työelämätaidot	Myös yleiset työelämätaidot kehittyvät opintojen aikana, jotka ovat tärkeässä osassa asiantuntijatyötä toteuttaessa.	Työelämätaidot ja neuvottelutaidot, organisointitaidot, tiedottamistaidot osoittavat opiskelijan osaamiseen ja asiantuntijuuteen (Vierimaa 2017, 85; Kaunismaa & Lind 2008, 113). Työelämän vaatimia taitoja voidaan kutsua työelämävalmiuksiksi (Söderlund 2016, 51).	5
M	Työtehtävävalmius	Generalistina pyrinkin omaamaan valmiudet mahdollisimman monen eri työn osa-alueeseen yhä enemmän prekaarin työkentän vuoksi.	Generalistialoilla on suuri mahdollisuus moneen eri työtehtävään (Rouhelo 2008, 224).	5

Temaattisen luokan kirjaintunniste	Temaattinen luokka	Temaattisen luokan määritelmä empiriasta	Temaattisen luokan määritelmän todiste kirjallisuudesta ja kirjallisuuslähde	Havaintojen kokonaisuusmäärä
N	Työharjoittelu	Tutkintoon kuuluva pakollinen 3kk harjoittelu antavat erinomaiset mahdollisuudet asiantuntijatyöhön. Toivonkin, että saan harjoittelupaikan pian, koska odotan kovasti pääseväni ekaan "oman alani" työpaikkaan!	Työharjoittelua pidettiin hyvin tärkeänä oman asiantuntijuuden kehittämisessä (Hyttinen 2013, 66).	3
O	Työllistyminen	Tulevaisuus näyttää välillä sumuiselta, enkä tiedä mihin tulen päätyväni. Enkä ole työelämämme tutustunut sen kummallisemmin. Käsite "oma ala" on minulle vielä hieman sumea	Generalistien työura on epästabili, jossa työttömyysjaksot vaihtelevat eri generalisteilla ja työelämän epävarmuus kyseenalaistaa koulutuslupaukset (Rouhelo & Rautakilpi 2004, 38, 44).	5
P	Työidentiteetti	Asiantuntijuus on matka, johon yliopisto antaa hyvän pohjan. Se kuitenkin kasvaa ja kehittyy omanlaisekseen vasta työelämässä	" <i>Työuralla, ammatilla ja asiantuntijuudella rakennetaan identiteetti</i> " (Pajari 2019, 89; Rouhelo & Rautakilpi 2004, 41). Henkilön pystyessä itse rakentamaan oman asiantuntijuutensa hän on varmempi omasta asiantuntijuudestaan ja työidentiteetistään (Hyttinen 2013, 33).	5
Q	Omat vahvuudet	Minulla on visio, mihin voisin omaa, itse kokoon parsimaani asiantuntijuutta käyttää	Generalistin tavoitteet sisällöllisten tietojen hankkimiseen koulun kursseilta kertoivat heidän työsuuntautuneisuushalustaan ja työidentiteetin kehittämisestään kurssien suuntaan (Hyttinen 2013, 65).	8
Kirjaintunniste : A–Q	Luokkien kokonaisuusmäärä:			Yhteensä: 73
	17			

LIITE 2

TAULUKKO 3. Temaattinen luokka/luokat; ehdotukset, miten luokat ovat suhteessa (yhteydessä) toisiinsa; ja yhteyden numero.

Temaattinen luokka/luokat	Ehdotukset, miten luokat ovat suhteessa (yhteydessä) toisiinsa	Yhteyden numero
Sivuaineet(B)/ Opinnot(A)	Asiantuntijuuttani kasvattaa myös laajat sivuaineopintoni, joita on poimittu psykologiasta, kauppatieteistä, tilastotieteestä ja filosofiasta.	1
Työelämätaidot(L)/ Osaaminen(E)	Ainejärjestö kehitti paljon asiantuntijalta vaadittavia yleisiä työelämätaitoja, kuten vuorovaikutustaitoja.	2
Viestintäopinnot(C)/ Opinnot(A)	Olen opiskellut valinnaisena viestintää ja puheviestintää mikä tukee myös viestinnän ja vuorovaikutuksen asiantuntijuuden kehittymistä.	3
Osaaminen(E)/ Tiedon karttuminen(I)	Se kuitenkin ilmenee vahvasti kertoessani omasta osaamisalastani muille opiskelijoille, Eihän vastapuoli tiedäkään aivan kaikkea tästä aiheesta samalla lailla, kuin minä.	4
Osaaminen(E)/ Viestintäopinnot(C)	Kääntäminen antaa valmiudet viestinnän alan työtehtäviin. Sisällöntuottajan osattava grafiikkaa. Ja tietysti pitää osata kirjoittaa myös englantia ja ruotsia sujuvasti.	5
Opinnot(A)/ Oppiminen(F)	Yliopisto-opinnot ovat auttaneet tämän päämäärän (suuntautumisen HR -johdon puolelle) saavuttamisessa ja identifikaatioprosessin helpottajana.	6
Tiedon karttuminen(I)/ Oppiminen(F)	Koen, että olen oppinut valtavasti itseäni kiinnostavista teemoista, kuten maahanmuutosta, rasismista ja perhesuhteista monilla eri kursseilla. Ajattelemisen taitoja, joita olen oppinut.	7
Opinnot(A)/ Valmistuminen (G)	yliopisto-opinnot: monipuolista ymmärrystä kasvatuksen, koulutuksen ja työelämän ilmiöistä.	8
Osaaminen(E)/ Reflektointikyky(H)	Omasta kyvystä/halusta reflektoida osaamistaan ja tulevaisuuden toiveitaan, ja pyrkiä näitä kohti.	9
Opinnot(A)/ Tiedon karttuminen(I)	Esimerkiksi kursseilla, joilla on muiden alojen opiskelijoita, huomaan, että minulla on erilaista tietoa kuin heillä.	10
Osaaminen(E)/ Hahmotuskyky(J)	Kykyä hahmottaa ja huomioida omassa toiminnassaan laajoja yhteiskunnallisia ja globaaleja prosesseja.	11
Opinnot(A)/ Tutkimustaidot(D)	Opintojen kautta saatu erilaiset tutkimustaidot.	12
Henkilökohtaiset kokemukset(K)/ Työelämätaidot(L)	Ainejärjestö kehitti paljon asiantuntijalta vaadittavia yleisiä työelämätaitoja, kuten vuorovaikutustaitoja, organisointikykyä.	13
Työelämätaidot(L)/ Työtehtävävalmius(M)	Kohtuullisen vähäinenkin työkokemus näytti rekrytoijasta hyvältä, kun kokemus on monipuolista.	14
Työtehtävävalmius(M)/ Työharjoittelu(N)	Itselleni harjoittelu mieleisessä paikassa lisäsi varmuuttani urasuunnittelun ja asiantuntijuuden suunnan suhteen.	15
Opinnot (A)/ Työharjoittelu(N)	Opintoihin kuuluva harjoittelu on puolestaan antanut mahdollisuuden soveltaa oppimaansa käytännössä.	16
Työelämätaidot(L)/ Työtehtävävalmius(M)/ Työllistyminen(O)	Mielessä väijyy kuitenkin pelko siitä, osaanko mitään käytännön asioita.	14, 17
Opinnot(A)/ Työtehtävävalmius(M)	Käytännössä siis opinnot tukevat hyvin asiantuntemuksen kehittymistä, jos niitä on mahdollista peilata työelämään.	18

Temaattinen luokka/luokat	Ehdotukset, miten luokat ovat suhteessa (yhteydessä) toisiinsa	Yhteyden numero
Opinnot(A)/ Työelämätaidot (L))	Työelämäyhteyksiä kursseihin.	19
Opinnot(A)/ Työtehtävävalmius(M)/ Työelämätaidot(L)/ Työidentiteetti(P)	Koen että juuri tätä kautta (työkokemus) oma asiantuntijuuteni on kehittynyt kun olen päässyt peilaamaan opintojani työhöni. Ilman työssä oloa, en usko että olisin pystynyt kehittämään varsinaista asiantuntija identiteettiä.	18, 14, 20
Opinnot(A)/ Omat vahvuudet(Q)	Minä tiesin jo opintojani aloittaessa aika hyvin, mikä kaikki minua kiinnostaa.	21
Työelämätaidot(L)/ Henkilökohtaiset kokemukset(K)	Erilaisten vapaaehtoistehtävien tekemisen opintojen ohella.	13
Työelämätaidot (L)/ Työtehtävävalmius(M)/ Henkilökohtaiset kokemukset(K)	Olen myös toiminut kampanjapäällikkönä eduskunta- ja eurovaalikampanjoissa: Sain kokemusta erilaisista viestinnällisistä seikoista, kampanjatyön koordinoinnista ja vapaaehtoisten koordinoinnista.	14, 22

Esimerkki taulukon 3 yhteyden numerojen 18, 14 ja 20 tulkinnalle on seuraava. Opintojen (A) ja Työtehtävävalmiuden (M) välillä on yhteysnumero 18; Työtehtävävalmiuden (M) ja Työelämätaidojen (L) välillä on yhteysnumero 14; Työelämätaidojen (L) ja Työidentiteetin (P) välillä on yhteysnumero 20.